

Скорик Т.В. (м. Чернігів, Україна)

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ЛЮДЬМИ ЛІТНЬОГО ВІКУ

У статті розглядаються проблеми матеріально-фінансового та соціального характеру, медико-соціальної реабілітації людей літнього віку та акцентується увага на проблемах психологічного благополуччя; пропонуються деякі шляхи підвищення ефективності соціальної роботи, які сприятимуть їх подоланню.

Ключові слова: люди літнього віку, соціальна робота, психологічне благополуччя.

Skoriy T.V. (Chernigov city, Ukraine)

IMPROVING THE EFFICIENCY OF SOCIAL WORK WITH AGED.

In the article the problems of material and financial and social nature, medical and social rehabilitation of older people are considered and attention is focused on the problems of psychological well-being; it is suggested some ways to improve the effectiveness of social work that will help them to overcome.

Keywords: aged, social work, psychological well-being.

Постановка проблеми. Аналіз нинішньої соціально-демографічної ситуації в Україні свідчить про глибоку демографічну кризу. Сучасні дослідження наголошують на поступовому старінні народонаселення як планети в цілому, так і України, зокрема. У зв'язку з такими демографічними змінами особливої актуальності набуває розширення мережі соціальних послуг людям похилого віку та підвищення якості їх надання. Одним із шляхів задоволення потреб людей літнього віку може бути вирішення їх проблем, які стосуються не лише медичних, економічних, правових аспектів, а й спричинених ними проблем психологічного благополуччя.

Аналіз останніх досліджень та публікацій з проблеми. Проблеми життєдіяльності в період похилого віку і старості досліджували багато науковців. Зокрема, І. Кон запропонував класифікацію типів старості; Д. Б. Бромлей визначив п'ять типів пристосування до старості; К. Вінтор виділив стереотипні погляди на старих людей; Г. Край досліджувала проблеми та періодизацію старості; Дж. Пек окреслив підкризи періоду старості; Є. І. Холостова узагальнила проблеми, які виникають під час кризи старості; Р.С.Яцемірська розглядає соціально-геронтологічні підходи до старості і старіння.

Проте постала необхідність вироблення більш конструктивного підходу до визначення причин, що спричиняють психологічні проблеми людей літнього віку та створення на цій основі науково обґрунтованих рекомендацій щодо підвищення ефективності соціальної роботи з цією категорією населення.

Основна частина. В нашій державі основними напрямками соціального захисту літніх людей є соціальне забезпечення та соціальна допомога. В їх завдання входить реалізація системи заходів, спрямованих на захист матеріального становища, надання грошової і матеріальної допомоги, зміцнення системи соціального обслуговування клієнтів, а також сукупність соціальних послуг, які надаються громадянам похилого віку вдома та у спеціалізованих державних закладах і структурах, що діють за підтримки органів місцевого самоврядування.

Але для підвищення якості послуг, що надаються соціальними установами, необхідно звернути увагу на вирішення проблем, що пов'язані із внутрішнім самопочуттям, емоційним станом і настроєм.

Психологічні проблеми спричинені різким зменшенням контактів літньої людини, що може привести до повної самотності. Зменшення можливостей для спілкування пов'язано з тим, що людина «випадає» з трудового колективу, більше часу проводить вдома. У цей період йдуть з життя багато друзів, родичів і одноліток, що також звужує контакти, а поява нових друзів ускладнюється. Особливо ця проблема актуальна для літніх людей, що живуть окремо від своїх дорослих дітей. Період «після виходу на пенсію» сприймається як останній етап життя. Усвідомлення того, що попереду неминуче старіння, хвороби, повне або часткове обмеження життєдіяльності, неминучість смерті призводить до різних ускладнень психологічного плану, причому рівень цих ускладнень залежить від суб'єктивних якостей особистості.

Проте, соціальна робота спирається на такі позиції, за якими наявність у суспільстві людей старшого віку розглядається як позитивний фактор. Сучасне розуміння старіння поєднує ідеї повноправної участі літніх

і старих людей у житті суспільства, можливість активної життєдіяльності протягом всього життя, хоча характер цієї діяльності може бути іншим, ніж у роки трудової активності.

Тому, при територіальних центрах соціального обслуговування доцільним буде упровадження посади соціального психолога-реабілітолога, геронтопсихолога, який буде допомагати у подоланні життєвих криз літнього віку, організовувати групи взаємодопомоги та підтримки із людей, що обслуговуються в центрі і хочуть бути залученими до програм соціально-психологічної реабілітації.

Ефективними будуть програми з арт-терапії, кімнати релаксації, комбіновані дозвіллієві програми (за участі літніх у організації та проведенні і професійних діячів мистецтв), які надають можливості літнім людям для саморозвитку і вияву креативності, наповнюють їх повсякденне життя новим змістом.

Одним із шляхів зміни якості життя літніх людей є налагодження спілкування з молоддю, створення території міжгенераційної взаємодії. Залучення молоді як волонтерів є ефективним засобом подолання протиріч у сприйнятті різних поколінь, що сприяє руйнуванню взаємних стереотипів щодо людей літнього віку та молоді.

Факторами, які допомагають подолати соціально-психологічні проблеми може бути залучення літніх до реалізації соціальних проектів. Для літніх людей це можливість стати знову соціально активними членами громади, передати свій досвід, налагодити нові контакти.

Висновки. Отже, старіння може стати періодом втрат (економічних, соціальних, індивідуальних), які призводять до стану залежності, що може сприйматися як принизливий і обтяжливий. Але старість - це узагальнення досвіду, знань і особистісного потенціалу, що допомагає вирішити будь-які сучасні проблеми. І соціальна робота, спрямовуючи свої зусилля на підвищення ролі літніх людей у суспільстві, перш за все має сприяти вирішенню проблем їх психологічного благополуччя.